

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Г. С. Сковороди

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ СТУДЕНТІВ ПРИРОДНИЧОГО ФАКУЛЬТЕТУ

Випуск 9

Харків
2016

ОРНІТОФАУНА СЕНЬКІВСЬКОЇ ЗАТОКИ ЧЕРВОНОСКІЛЬСЬКОГО ВОДОСХОВИЩА

Науковий керівник – к. б. н., доцент А.Б. Чаплигіна

Дослідження проводились протягом 2013-2015 рр. на території Сеньківської затоки Червонооскільського водосховища (Куп'янський р-н, Харківська обл.). Червоноскільське водосховище – одне з найбільших водосховищ Харківської області, розташоване в долині р.Оскіл (басейн р. Сіверський Донець).

У складі орнітофауни зреєстровано 45 видів, що об'єднані в 13 родин та 7 рядів (Пірникозоподібні (*Podicipediformes*), Лелекоподібні (*Ciconiiformes*), Гусеподібні (*Anseriformes*), Соколоподібні (*Falconiformes*), Журавлеподібні (*Gruiformes*), Сивкоподібні (*Charadriiformes*), Совоподібні (*Strigiformes*). З них 26 видів гніздові пролітні, 19 видів зустрічаються під час сезонних міграцій.

Гніздовий водно-болотний орнітокомплекс представлений 18 видами: пірникоза велика (*Podiceps cristatus*), бугай (*Botaurus stellaris*), бугайчик (*Ixobrychus minutus*), чапля сіра (*Ardea cinerea*), чепура велика (*Egretta alba*), чапля руда (*Ardea purpurea*), квак (*Nycticorax nycticorax*), лебідь-шипун (*Cygnus olor*), чирянка велика (*Anas querquedula*), крижень (*Anas platyrhynchos*), попелюх (*Aythya ferina*), лунь очеретяний (*Circus aeruginosus*), пастушок (*Rallus aquaticus*), курочка водяна (*Gallinula chloropus*), лиска (*Fulica atra*), мартин звичайний (*Larus ridibundus*), крячок чорний (*Chlidonias niger*), крячок річковий (*Sterna hirundo*).

У складі лучного орнітокомплексу представлено 8 видів: деркач (*Crex crex*), лелека білий (*Ciconia ciconia*), чайка (*Vanellus vanellus*), коловодник звичайний (*Tringa totanus*), набережник (*Actitis hypoleucos*), баранець звичайний (*Gallinago gallinago*), лунь лучний (*Circus pygargus*), сова болотяна (*Asio flammeus*).

Під час весняної та осінньої міграцій на дослідженій ділянці Червоноскільського водосховища концентруються для відпочинку і живлення чисельні зграї гусей, качок, мартинів, крячків, куликів.

У складі орнітофауни зареєстровано 15 рідкісних видів, серед яких 2 види занесені до Європейського Червоного списку (деркач, орлан-білохвіст (*Haliaeetus albicilla*), 7 видів – до Червоної книги України (2009) (гоголь (*Bucephala clangula*), журавель сірий (*Grus grus*), шуліка чорний (*Milvus migrans*), орлан-білохвіст, лунь лучний, кулик-довгоніг (*Himantopus himantopus*), сова болотяна), 8 видів – до Червоного списку Харківської області (лелека білий, бугай, бугайчик, чепура велика, чапля руда, квак, лебідь-шипун, крячок річковий).

Устименко Катерина

ЕКОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВЕДЕННЯ ЛАБОРАТОРНОЇ КУЛЬТУРИ СОСНОВОГО ШОВКОПРЯДА

Науковий керівник – к. б. н., доцент Т.Ю. Маркіна.

Сучасний екологічний стан навколишнього середовища, що утворився внаслідок антропогенного забруднення, незбалансованого аграрного виробництва, ставить на порядок денний надзвичайно гостре питання використання біологічних методів боротьби зі шкідниками лісового господарства, що може значно знизити ступінь хімічного навантаження на екосистеми.

Агентами біологічного методу боротьби є ентомопатогенні мікроорганізми та віруси. Їх виробництво та випробування можливе тільки за умов масового розведення культур комах (Злотин, 1989).

Одним з небезпечних шкідників лісових насаджень України є сосновий шовкопряд (*Dendrolimus pini* L., Lepidoptera: Lasiocampidae). У зв'язку з вищезазначеним розробка ефективних методів розведення соснового шовкопряда в лабораторних умовах є досить актуальною. Саме вона може стати основою для розмноження його ентомофагів, виробництва ентомопатогенних препаратів, а також для оцінювання ефективності інсектицидів для подальшого їх використання.

Метою нашої роботи була розробка ефективних прийомів оптимізації розведення культури соснового шовкопряда в лабораторних умовах. Робота проводилась на кафедрі зоології з комахами, які було вилучено з природи на стадії яйця.

За результатами проведеного дослідження розроблено методику лабораторного розведення культури соснового шовкопряда. Встановлено, що оптимальною для розведення соснового шовкопряда та отримання позитивних біологічних показників є температура + 23°C.

Оцінка виживання особин соснового шовкопряда на різному кормі показала, що найбільш сприятливим є годування комах на букетах зрізаної хвої.

Вивчення питань оптимальної щільності при утриманні соснового шовкопряда показало, що гусениць у першому-третьому віках потрібно утримувати по десять, у четвертому-п'ятому по три, після п'ятого по одній особині на 10 см³ об'єму.

Встановлено, що підтримка – 14 годинного світлового дня сприяє збільшенню кількості особин, що розвиваються без діапаузи.

Доведено, що при утриманні соснового шовкопряда в лабораторних умовах доцільно проводити оптимізацію культури за допомогою біостимуляторів.

У ході дослідження встановлено позитивну дію на гусениць соснового шовкопряда мають біостимулятори різного механізму дії. Використання препарату СІЛК дозволило підвищити життєздатність біоматеріалу на 6%, преміксу на 3% у порівнянні з контролем.

Череватенко Вікторія

ВОДНО-БОЛОТНИЙ ОРНІТОКОМПЛЕКС РІЧКИ НЕМИШЛЯ (м.ХАРКІВ)

Науковий керівник – к. б. н., доцент А.Б. Чаплигіна

Дослідження проводились протягом 2014-2015 рр. у долині р.Немишля (ліва притока р. Харків) на території м. Харків (Салтівський житловий масив).

У складі водно-болотного орнітокомплексу заплави річки зареєстровано 25 видів, що об'єднані в 11 родин та 6 рядів. Серед них 23 види гніздові пролітні, 2 види – гніздові осілі.

Ряд Лелекоподібні (*Ciconiiformes*). В очеретяно-рогозових заростях по берегах річки гніздиться бугайчик (*Ixobrychus minutus*).

Ряд Гусеподібні (*Anseriformes*) представлений 3 видами. Найбільш чисельним є крижень (*Anas platyrhynchos*), рідше зустрічаються чирянка велика (*Anas querquedula*) та попелух (*Aythya ferina*). Качки гніздяться в очеретяно-рогозових заростях по руслу річки. Крижні перебувають на р.Немишля протягом весняно-літнього і осіннього періоду. На незамерзаючих ділянках зустрічаються і взимку.

Ряд Журавлеподібні (*Gruiformes*). На обстежених ділянках р.Немишля з родини пастушкових (*Rallidae*) чисельні лиска (*Fulica atra*), курочка водяна (*Gallinula*